

Горгонейон

Я вас бачу. Я бачу всіх, кого чоловіки називають чудовиськами, потворами.

І бачу чоловіків, які роздають це ймення. А себе, звісно ж, звуть героями.

Я бачу їх лише якусь мить. А потім вони зникають.

Але цього досить. Досить, щоб зрозуміти, що герой не той, хто добрий, хоробрий чи вірний. Іноді — не завжди, але іноді, — він жахливий.

А потвора? Хто вона? Вона те, що виникає, коли когось не вдається врятувати.

Саме на неї, на цього монстра, нападають, з неї знущаються, її очорнюють. І все ж, як вічно твердить оповідь, саме її слід боятися. Це вона — чудовисько.

Та це ми ще побачимо.

Панопея*

Далеко-далеко за ходом вечірнього сонця є місце, де море вузьким язиком занурюється вглиб суходолу. Ми з вами там, де Ефіопія зустрічається з Океаном: найвіддаленіша суша з найвіддаленішим морем. Уявіть, що ви пролетіли над цією місциною, побачили з висоти пташиного лету цей канал (а він не річка, бо тече навпаки: це може свідчити про його зачарованість), що звивається, як гадюка. Ви пролетіли повз грай, хоча, мабуть, і не помітили їх, бо вони тримаються своєї печери, щоб не зірватися зі скелястого урвища в бурхливе море. Чи переживуть вони таке падіння? Певна річ, вони ж безсмертні. Але навіть божествам немає охоти вічно борсатися між хвилями та скелями.

А ще ви промайнули повз дім горгон, які живуть недалеко від грай, їхніх сестер. Я називаю їх сестрами, хоча вони ніколи й не бачилися. Вони пов'язані між собою — хоч і не знають про це або ж давно забули — повітрям і морем. А тепер ще й через вас.

Треба відвідати й інші місця. Звісно, Олімп. Лівію, як її називатимуть єгиптяни, а пізніше греки. Острів на ймення Серіфос. Може, така подорож здається надто лячною. Але

* Панопея (від грец. усевидиця) — тут: панорама. (Тут і далі прим. ред., якщо не зазначено інше.)

те, що ви тут опинилися, означає, що ви вже на краю світу, тож слід знайти дорогу назад. Ви недалеко від дому Гесперид, але, боюся, вони вам не допоможуть, навіть якщо зможете їх знайти (а вам це не вдасться). Отже, залишаються горгони. Залишається Медуза.

Метіда

Метіда змінилася. Якби ви могли побачити її до того, як вона усвідомила загрозу, ви побачили б жінку. Високу, довготеле-су, з густим темним волоссям, заплетеним у косу. Великі очі начорнені антимоном*. Погляд, здавалося, вмить охоплював усе відразу: навіть нерухома, вона була насторожі. І мала свої способи оборонятися, — а яка ж богиня їх не мала? Але Метіда підготувалася ліпше за інших, хоч і не була озброєна стрілами, як Артеміда, або заледве стримуваною люттю, як Гера.

Тож відчувши (навіть не побачивши), що їй загрожує небезпека, вона перетворилася на орлицю й злетіла високо, і лагідний південний вітер ворухив пір'я її золотистих крил. Але, хай і з гострими орлиними очима, вона не могла побачити, від чого саме короткі волосини, які вибивалися з коси, коли богиня була в людській подобі, здибилися, стали сторч. Покружляла в повітрі, але її погляду нічого не відкрилося, і врешті-решт вона знизилася й улаштувалася на верхівці кипариса, про всяк випадок вигинаючи на всі боки міцну шию. Сиділа та думку гадала.

Тоді кинулась із високого гілля на піщану землю, пазурі подряпали борозенки в пилюці. Уже не орлиця. Гачкуватий

* Антимон, або сурма, — порошок із крихкого металу стибію, що його використовували в косметиці. (Прим. пер.)

дзьоб утягнувся, пернаті лапи зникли. Одне сильне тіло змінювалося іншим, залишався незмінним тільки розум у розрізах очей. Нарешті ковзнула по камінню — брунаста зигзагоподібна смуга вздовж спинної луски, черевце кольору блілого піску. Промайнула по землі так само хутко, як промчала в небі. Спинившись під великою опунцією, всім тілом втиснулась у ґрунт, намагаючись відчутися, звідки йде тривога, якої вона не помітила з висоти орлиного лету. Пацюки, що жилилися недоїдками з храму неподалік, порснули від неї навсібіч, а вона ще не відчувала кроків того, від кого мала б тікати. Що ж робити далі?

Вона довго просиділа під кактусом, насолоджуючись теплом землі, ворущачи затуленими «капюшоном» очима, та й по всьому. Розуміла, що майже невидима. Вона перетворилася на швидшу за більшість істот, її укуси — отруйний, смертельний. Їй немає чого боятися. Але все одно не почувалася в безпеці. І не могла ж вона вічно чаїтися тут у змінному тілі.

Виповзла з-під кактуса в тінь кипарисів. Аж раптом звелася й знову перетворилася. Зигзаги на лусці обернулися плямами, а сама луска — грубим хутром. Проросли вуха, на кінцях мускулястих ніг з'явилися пазуристі лапи. Зграбна пантера замахала хвостом, розганяючи мух. Спочатку вона рухалася поволі, відчуючи кожен камінчик під подушечками лап. Знову відчула хвилю тривоги, яка ширилася від дрібніших тваринок поблизу. Але знов-таки не вдавалося стряхнути власний страх. Мчала поміж деревами, за шерсть чіплялися реп'яхи, а вона дедалі пришвидшувала біг. Ніщо її анітрохи не сповільнювало. Вона здатна спіймати що завгодно. А що може спіймати її? Ніщо. Тішилася власною силою. Почувалася майже невагомою, чистим м'язом у гонитві за здобиччю. Аж тут вона й спіймалася.

Зевс перебував скрізь — і ніде водночас. Від яскравої хмари, що її огорнула, неможливо було втекти. Вона здригнулася, її котячі очі не витримали сліпучого світла й знову перетворилися на зміїні, а хмара ніби згустилася й наблизилася. Вона спробувала ковзнути під нею, але не було ані щілинки. Хмара ширилася звідусіль — і від землі, і з повітря. Намагалася відірватися від неї, але, хоч як вертілася, хмара ставала чимраз більш непроникною. Яскравість уже була нестерпною: очі боліли навіть крізь зміїні повіки. Вона вдалася до останньої спроби звільнитися, знову хутко мінячись: перекинулася на орлицю, але не могла злетіти над ним; стала вефрицею, але не могла вигризтися з нього; стала сараною, але не могла пожерти його; знову пантерою, але його було не обігнати.

Хмара дедалі густішала, і вона відчувала, як її стискає. Від тиску м'язи тремтіли, і нічого не залишалося, як зменшуватися і зменшуватися: в ласку, в мишку, в цикаду. Та тиск усе одно дужчав. Спробувала востаннє: в мураху. І тут почула його ненависний голос: він казав, що їй від нього вже не втекти. Уже знала, що доведеться зробити, аби біль ущух. Підкоритися іншому болю. Нарешті переможена, вона здалася й повернулася до своєї справжньої форми.

Поки Зевс її гвалтував, вона згадувала, як це — бути в орлиному тілі.

* * *

Єдиний не такий поганий бік у сексуальній нестриманості Зевса, як часто думала дружина Гера, полягав у надзвичайній швидкоплинності його пристрастей. Він загорявся хіттю, ганявся за черговою жертвою і насичувався так швидко, аж вона майже переконала себе в тому, що все це не важить. Якби тільки не поява нащадків. Щораз більше й більше богів